

Na tropie przygody

Mój Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego

01 Poznajmy się
z Zespołem Parków
Krajobrazowych
Chełmińskiego
i Nadwiślańskiego

02 Trzy kroki
do bycia ekspertem

03 Mapa -
vademecum
przewodnika!

04 Natura
zostawia ślady

05 Ekologia
do mądrości droga

Fundusze
Europejskie
Infrastruktura i Środowisko

Unia Europejska
Fundusz Spójności

„Edukacja społeczności zamieszkujących obszary chronione województwa kujawsko-pomorskiego: **Lubię tu być... na zielonym!**”

01 Poznajmy się

Śpiew ptaków, sielskie krajobrazy i malownicze wsie witają wędrowców przemierzających **Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego**. Postaraj się zapamiętać z naszej wspólnej wycieczki jak najwięcej informacji. Będziesz mógł później przekazać je swoim najbliższemu, zupełnie jak prawdziwy przewodnik. W Parku wśród lasów, łąk i pól kryje się Dolina Dolnej Wisty i jej dopływy. Okolice rzeki są szlakiem wędrówek wielu gatunków zwierząt, a szczególnie ptaków, takich jak: **gęsi, łabędzie i gągoty**.

Wiosną ptaki przyciągają rozległe rozlewiska, na których są doskonałe warunki do zdobywania pokarmu. Natomiast w drugiej połowie roku tereny te są miejscem zimowania naszych skrzydlatych przyjaciół. Nie tylko ptaki wybrały sobie obszar Parku na przeczekanie chłodniejszej pory. Okolice Dolnej Wisty to także miejsce zimowania **nietoperzy**, które hibernują w obiektach Twierdzy Chełmno, w piwnicach zamku w Świeciu, czy też w cytadeli w Grudziądzu. Inne ssaki, które są tu niezwykle ważnymi mieszkańcami to **owce wrzosówki**. Jest to rodzima i najstarsza rasa owiec w naszym kraju. Wrzosówki ratują rezerwat Ostnicowe parowy Gruczna przed zarastaniem krzewami, a robią to niezwykle delikatnie skracając rośliny tuż przy ziemi, nie wyrывая ich. Do Parku turystów przyciągają też skarby kultury materialnej, takie jak zespoły parkowo-pałacowe i zabudowania pomennonickie oraz imprezy związane z regionalnymi potrawami. Jeśli jesteś miłośnikiem tradycyjnej kuchni, to z pewnością odwiedzisz Festiwal Smaku i Święto Miodu w Grucznie.

	symbole	Chata podcieniowa w Chrystkowie (w logotypie ZPKChIN)
	powierzchnia	55642,5 ha
	rośliny	ponad 1 tys. gatunków
	ptaki	ponad 250 gatunków
	ssaki	nietoperze, bobry, wydry, łosie
	ryby	ponad 45 gatunków
	rezerwat	stepowy (Zbocza Płutowskie, Góra św. Wawrzyńca, Ostnicowe parowy Gruczna), faunistyczny (Reptowo), leśny (Wielka Kępa, Las Mariański, Płutowo, Grabowiec, Wiosło Duże), torfowiskowy (Linje), florystyczny (Ostrów Panieński, Łęgi na Ostrowiu Panieńskim, Śnieżynka), krajobrazowy (Jez. Fletnowskie)

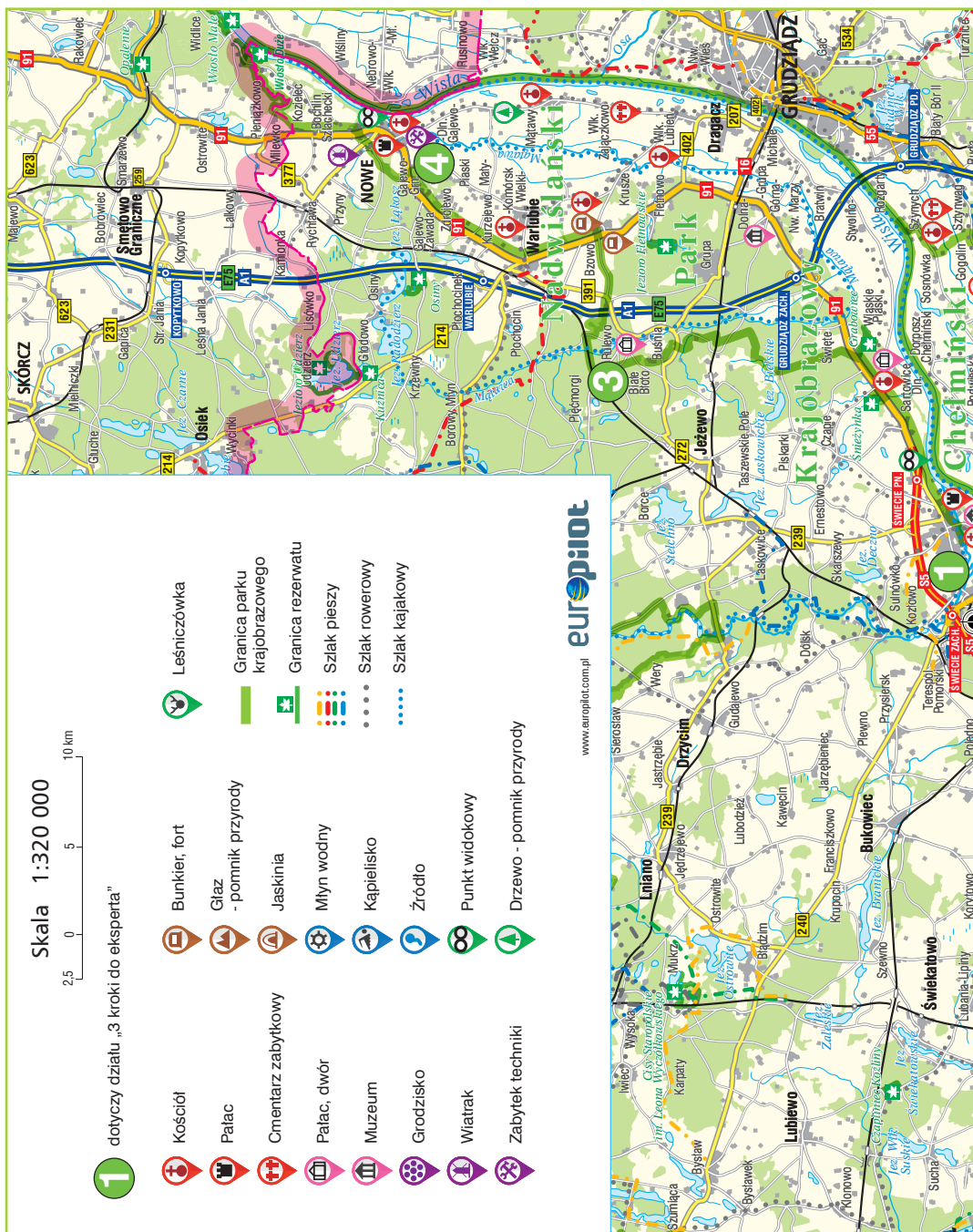

Zapraszamy Cię do wspólnej zabawy, po której zapewniamy, że staniesz się prawdziwym ekspertem w tematyce Zespołu Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego. Poniżej przedstawiamy atrakcje przyrodnicze i zabytki, które 1) musisz zobaczyć / odwiedzić 2) zapamiętać ciekawostki na ich temat 3) odpowiedzieć na zadane pytanie. Jeśli przejdiesz te 3 kroki – zapewniamy, że zostaniesz ekspertem ☺

przyroda i zabytki	Zamek krzyżacki w Świeciu	Kolekcja starych odmian drzew owocowych w Chrystkowie	Pałac w Rulewie	Zabytkowa przepompownia w Kończycach	Chata podcieniowa w Chrystkowie
1 Jedyny zamek wodny na terenie państwa krzyżackiego usytuowano w rozwidleniu rzek Wdy i Wisty. Posiada on najwyższą w Polsce krzywą wieżę, na którą mogą wejść zwiedzający! Wewnątrz warowni i na zamkowym dziedzińcu odbywają się liczne wystawy, turnieje rycerskie, koncerty i imprezy cykliczne.	2 Szkółkę drzew owocowych w 1998 roku założono przy zabytkowej chacie. Obecnie w kolekcji drzew znajduje się tu około 100 odmian jabłoni i około 30 gatunków gruszy, a cały sad jest także uzupełniany o czeresnie i śliwy. Wśród jabłek są takie okazy jak: Cesarz Wilhelm, Zajeźczy Łeb czy Niezrównana Peasgooda.	3 To klasycystyczny obiekt z 1865 rok, wybudowany na zgłiszczach dawnego dworu przez rodzinę Maeckerów. Zabytkowy budynek otoczony jest parkiem krajobrazowym. Po renowacji od 2011 roku w pałacu funkcjonuje hotel, w okolicy którego znajduje się park linowy oraz mini-zoo.	4 Obiekt oddany do użytku w 1910 roku, przerzucał wodę ze zlewni rzeki Mątawy i pozwalał na osuszenie terenów sąsiedniej doliny, czyli ponad 9000 ha. W zabytkowym budynku można zobaczyć trzy kotły parowe, system pomp odwadniających oraz ekspozycję związaną z historią przepompowni.	5 Drewniany dom podcieniowy z 1791 r. to pozostałość po osadnikach olęderskich. Frontową część domu zajmuje okazały podcień, czyli część budynku wysunięta na zewnątrz, wsparta na pięciu ozdobnych filarach.	W konstrukcji domu występują elementy, które miały chronić budynek przed powodzią. Wskaz je. W oborze zachowały się oryginalne pochylnie niezbędne w czasie powodzi. Dowiedz się, do czego służyły.
zapamiętaj!					
zadanie dla Ciebie		Dowiedz się o ile stopni lub centymetrów odchylona jest od pionu zamkowa wieża.	Meackerowie przyczynili się także do rozwoju całej wsi Rulewo, wybudowali przy pałacu tartak, kuźnię, gorzelnię i elektrownię. Rodzinie nadano tytuł szlachecki, a ich kartusz herbowy znajduje się do dziś na jednej ze ścian pałacu. Odszukaj go.	Dowiedz się ile czasu zajmowało odwadnianie doliny? Ile osób obsługiwało maszyny? Ile wody musiało wypompować z zalanych terenów? Jak zasilana była przepompownia?	Dowiedz się ile czasu zajmowało odwadnianie doliny? Ile osób obsługiwało maszyny? Ile wody musiało wypompować z zalanych terenów? Jak zasilana była przepompownia?

03 Mapa – vademecum przewodnika

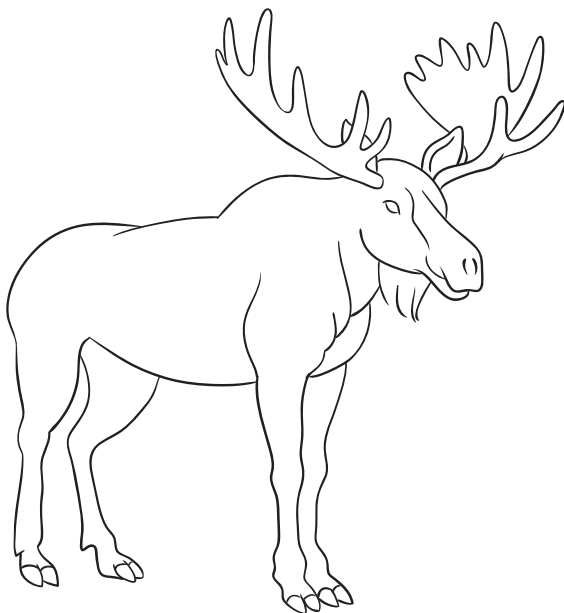
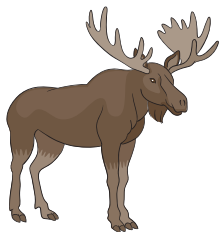

04 Natura zostawia ślady

Natura zostawia ślady – spróbuj odnaleźć je w Parku (najłatwiej szukać tropów zimą).

gatunek	bóbr	łoś	gęsi	łabędzie	wydry	czapla siwa
trop zwierzęcia						

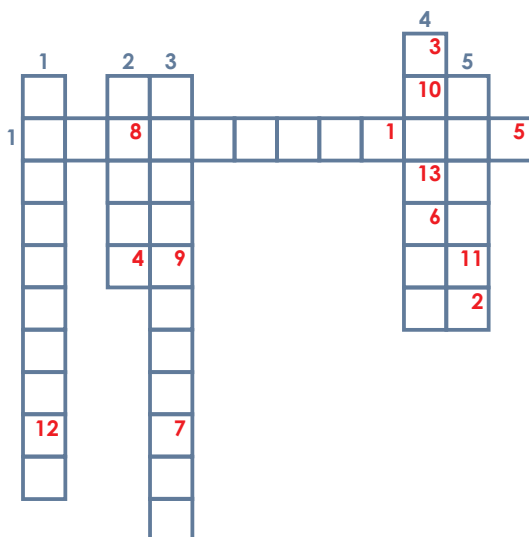
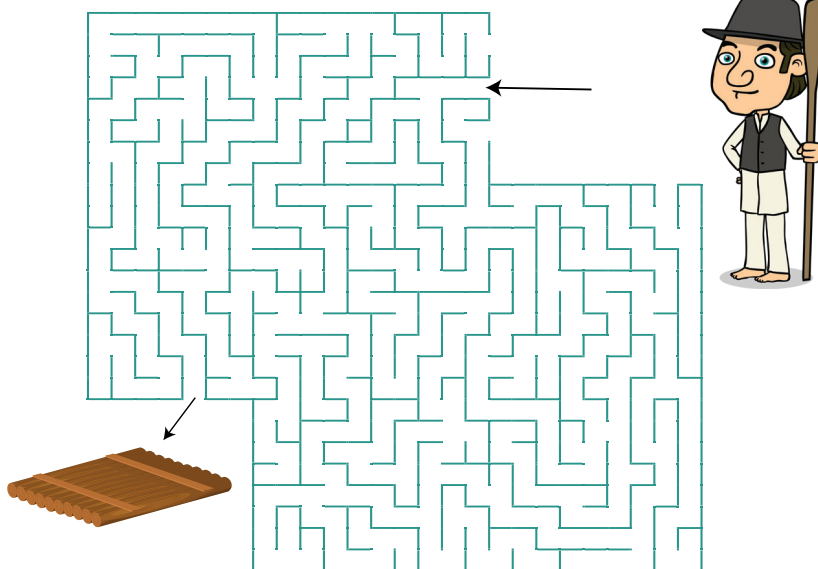

Pokoloruj łosia według wzoru

Pomóż Flisakowi przepłynąć Wisłę!

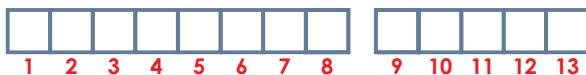

Pionowo:

1. miejscowość, w której znajduje się zespół parkowo-pałacowy z XIX-wiecznym Pałacem Nowy
2. może być warowny lub błyskawiczny
3. inaczej śnieżyczka
4. roślina, której liście i kwiaty (często fioletowe) pokrywają włoski
5. ryba karpowata o srebrnych łuskach, zwana czasem „biatorem”

Poziomo:

1. Ratusz ... w Chetmnie

Wydawca:

Urząd Marszałkowski
Województwa Kujawsko-Pomorskiego
Plac Teatralny 2
87-100 Toruń
www.kujawsko-pomorskie.pl

kontakt do parku:

Zespół Parków Krajobrazowych Chetmińskiego i Nadwiślańskiego
ul. Sądowa 5
86-100 Świecie
tel. 52 33 15 000
<http://www.parki.kujawsko-pomorskie.pl/zpkchin>

fotografie:

Krzysztof Bieńkowski
Robert Gonja
Archiwum ZPKChIN

Opracowanie:

Euro Pilot Sp. z o.o.
ul. Konarskiego 3
01-335 Warszawa
tel. 22 664 37 20
www.europilot.com.pl
ISBN 978-8009-756-8